

PION

PROSTITUERTES INTERESSEORGANISASJON I NORGE

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt forslag til endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005, på høring. Forslagene gjelder straffebestemmelser om personforfølgelse, voldtekt og andre seksuelle overgrep, formidling av prostitusjon, forberedelse til tvangsekteskap, foreldelsesregler og forvaring.

PION er blant høringsinstansene og vi gjør oppmerksom på at vi har valgt å uttale oss på det feltet vi har kompetanse på, som gjelder forslag om endringer i straffeloven § 202 straffeloven 2005 § 315, formidling av prostitusjon.

Innledning

Ifølge høringsbrevet har forslagene dels bakgrunn i internasjonale forpliktelser. Det gjelder ikke alle forslagene som for eksempel forslag om endringer i straffeloven § 202, den såkalte hallikparagrafen der departementet foreslår endringer for å ramme all formidling av prostitusjon. Bakgrunnen for forslag om endringer er en høyesterettsavgjørelse (Rt. 2011 side 1355), der to personer ble frikjent for å ha brutt bestemmelsene i straffeloven § 202, første ledd som omhandler å fremme andres prostitusjon. Høyesterett argumenterte med at det er urimelig at den som tar inn utvedydgig annonser rammes av annet ledd mens den som tar inne tvetydige rammes av første ledd som har mye strengere bestemmelser. Høyesterettsavgjørelsen førte til en henvendelse fra Oslo politidistrikt som vil at enhver form for annonsering av salg av seksuelle tjenester bør omfattes av begrepet ”å fremme”

prostitusjon og gjøre det straffbart, og Oslo politidistrikt vil derfor at man skal oppheve sondringen mellom utvetydig og tvetydig annonsering. Oslo politidistrikt begrunner det med at internett har ”skapt et annonsemarked hvor bakmenn, halliker og menneskehandlere kan annonsere for kvinnes prostitusjon” (...) og ”Internett har imidlertid medført helt andre og større muligheter for bakmenn og menneskehandlere til å tjene penger og å få markedsført sex-salg”. Det refereres ikke til kilder som kan underbygge at annonsene i hovedsak er kjøpt av bakmenn, halliker og menneskehandlere.

Forslag:

Departementet reiser to forslag: ”En løsning (alternativ 1) er å oppheve kravet i straffeloven 1902 § 202 annet ledd om at tilbud, formidling eller etterspørsel må være «utvetydig». Dermed vil all formidling av prostitusjon rammes av straffeloven 1902 § 202 annet ledd. ”

”En annen løsning (alternativ 2) er å oppheve straffeloven 1902 § 202 annet ledd. Et slikt forslag vil innebære at publisering av annonser eller annen formidling av prostitusjon må vurderes etter straffeloven 1902 § 202 første ledd bokstav a som å fremme andres prostitusjon.” Departementet viser til at Høyesterett la i Rt. 2011 side 1355 til grunn at publisering av annonser for prostitusjon i utgangspunktet var innenfor ordlyden i straffeloven 1902 § 202 første ledd bokstav a, men viser til at en slik løsning vil innebære at det i hvert enkelt tilfelle må tas stilling til om virksomheten har fremmet andres prostitusjon.

I drøftelsen av trekker departementet inn at annonseforbudet i straffeloven § 202 – annet ledd, også rammer sexarbeidere som annonserer for egne tjenester. Oppheving av annonseforbudet vil i praksis si opphevelse av forbudet mot å annonsere for egne tjenester. Departementet går derfor inn for alternativ 1, der bestemmelsene ved å oppheve kravet om utvetydig, vil ramme alle typer formidling herunder publisering av prostitusjonsannonser.

PIONs uttalelse:

Departementet går inn for forslag nr 1, og foreslår at den nye ordlyden i straffelov av 2005 § 315 annet ledd skal lyde: Den som *offentliggjør tilbud om, formidling eller etterspørsel av prostitusjon*, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder.

PION mener at annonseforbudet må oppheves, og heller med det til departementets forslag nummer 2, fordi det opphever forbudet mot at sexarbeidere kan annonsere for egne tjenester. I den grad straffeloven § 202 første ledd som omhandler å fremme andres prostitusjon mener vi at det må være et vilkår at det faktisk er et ledd i utnyttelse av andres prostitusjon, det vil si at det foreligger forsett eller økonomisk fortjeneste på virksomheten.

I dag brukes § 202 til å slå ned på sexarbeid ved at politiet utgir seg for å være kunde og så informerer huseier/utleier at hallikparagrafen vil bli tatt i bruk om han/hun ikke kaster ut leietaker. Om det er hjemmel for å håndheve § 202 på denne måten er vanskelig å finne ut av, men det synliggjør at politiet har frie hender til utforme håndhevelsen av lovverket. Da første ledd i § 202 som omhandlet utnyttelse ble overført til straffeloven § 224, ble det aldri tatt opp hvilke følger det får for ordlyden i § 202, og i dag brukes den hyppigst på å slå ned på

leieforhold og/eller arbeidsfelleskap og sexarbeidere som samarbeider ved og for eksempel ta telefon, gjøre avtaler etc. for hverandre. At første ledd av straffelov § 202 brukes for å vanskeliggjøre livet for sexarbeidere kan vel ikke det hevdes å være et ledd i bekjempelsen av menneskehandel som også var hovedårsaken til innføringen av § 202 a, sexkjøpsforbudet?

Når det gjelder forslaget om å skjerpe annonseforbudet til totalforbud mener vi at det er en rekke faktorer departementet ikke har vurdert forslaget opp mot.

Det er for det første helt urimelig at sexarbeidere som driver en legal næringsvirksomhet som ifølge skatteloven er skatte- og momspiktig, blir fratatt retten til å utgiftsføre annonsering og på den måten redusere skatten, som er en rettighet alle andre som driver næringsforetak har. Et annonseforbud må drøftes opp mot at salg av sex er legalt og skatteloven faktisk ytrer at samfunnet har aksept for sexsalg som næringsvirksomhet, og det har ikke departementet gjort.

Annonseforbudet har til nå vært begrunnet i behovet for å beskytte det offentlige rom samt redusere prostitusjonsmarkedet. PION finner det også helt urimelig at sexarbeidere har plikt til å delta i fellesskapet, men nektes å ha rettigheter uansett hvilke argumenter som ligger til grunn. I mange andre sektorer må man bekjempe utnyttende virksomhet og kriminalitet uten at alle aktørene er fratatt allmenne rettigheter.

For det andre vil ikke et annonseforbud beskytte sexarbeidere mot utnyttelse. Erfaringer til nå er at det annonserer og at sexarbeidere er overlatt til annonsesteder som krever langt over markedspris for å annonsere. Forbudet gjør det vanskelig for sexarbeidere å anmelde useriøse aktører samtidig som de som drifter annonsesteder heller ikke kan melde i fra om de får mistanke om at annonseringen er styrt av bakmenn, halliker og menneskehandlere, og ikke sexarbeidere som annonserer for egne tjenester. En skjerpelse av annonseforbudet vil skape ytterligere et marked for useriøse aktører.

For det tredje har et annonseforbud en begrenset effekt når det gjelder både bekjempelse av kriminell virksomhet i prostitusjonsfeltet og som middel for å redusere prostitusjon. Da annonseforbudet ble innført i 2000 medførte det ikke annet enn at ordlyden i annonsene endret seg og at sexarbeidere ble presset over i enda mer uregulert marked enn det var tidligere. I dag driftes mange annonsesteder fra utlandet eller utenlandske servere, og sexarbeidere som annonserer kan komme fra land der prostitusjon er legalisert. Det begrenser norsk jurisdiksjon, departementet sier intet om hvordan et annonseforbud skal eller kan håndheves når annonsesteder driftes på denne måten.

For det fjerde ser PION med bekymring på at politiet skal få nok et verktøy som kan brukes mot sexarbeidere. Vi har allerede registrert at politiet har brukt annonseforbudet for grunnlag for å bøtelegge sexarbeidere for at de har annonsert for salg seksuelle tjenester. Vi viser til ovennevnte bemerkning om politiets håndhevelse av straffeloven § 202.

For det femte mener PION at annonsering kan ikke reduseres bare til et område for kriminellvirksomhet, annonsene er i dag et viktig middel for samfunnets kunnskap om prostitusjonsfeltet. Det gjelder både for forskere som ønsker å komme i kontakt med aktørene i feltet og for hjelpetiltak for å få etablert kontakt og formidle helse og hjelpetilbud. Tilgangen til internett har medført endringer i kontaktformidling og i dag foregår den meste av oppsøkende virksomhet på internett både når det gjelder kvinner, menn og transpersoner. Dette er personer eller miljøer vi ikke hadde kommet i kontakt med om det ikke var for at vi jobber aktivt rettet mot annonser som gir mulighet til kontaktformidling. Denne metoden

brukes av alle tiltak. I den svenske evalueringen av sexkjøpsloven var det poengtert at evalueringen ikke omfattet undersøkelser på internett. Undersøkelser som har blitt utført i ettertid om LHBT personer og unge som bruker internett for å formidle salg av sex, har vist at evalueringen formidler å ha svært begrenset kunnskap om det svenske prostitusjonsmarkedet.

Vi registrerer allerede at økt politiaktivitet har ført til at andre steder som chatforum etc. blir tatt i bruk som kontaktformidlingssted, det har konsekvenser for innsyn i og kunnskap om for eksempel rekruttering av unge med rusproblemer til prostitusjon eller andre utsatte grupper.

Til sist vil vi si at vi mener at det er en svært uheldig utvikling at både nykriminalisering og skjerpelse i foreliggende lovbestemmelser i så liten grad drøfter konsekvensene av at prostitusjon reduseres til et lov og orden problem. PION mener selvfølgelig at bekjempelse av utnyttning av andres prostitusjon, menneskehandel og andre former for tvangsbruk, er viktige tiltak, men at det kan ikke gå på bekostning av personer som jobber i prostitusjons rettigheter som retten til beskyttelse mot vilkårlig behandling av myndigheten og andre allmenne rettigheter folk flest tar for gitt. Det kan heller ikke være slik forbud blir et mål i seg selv, i alle fall ikke uten at skatteloven og andre lover som ikke står i samsvar med straffeloven tas opp til vurdering.

På bakgrunn av ovennevnte punkter mener PION at forbudet mot at sexarbeidere kan annonsere må oppheves, og om annonseforbudet skal omfattes av første ledd må det være når det inngår som en del av annen kriminelle handlinger begått mot sexarbeidere, og ikke som et ledd av samfunnsvern.

Oslo, 3. juni 2013

Astrid Renland
Adm. ansvarlig for PION